

מעלה הזזאים – סיפור מראה פנים ואחור

The Duda'im: A Janus Mirror Narrative

(1) בראשית מט, כה-כו

מֵאֵל אָבִיךָ וַיַּעְזֹרְךָ וַיֹּאֲת שְׂדֵי וַיְבָרְכֶךָ בְּרִכַּת שָׁמַיִם מֵעַל בְּרִכַּת תְּהוֹם רַבְּצַת תַּחַת בְּרִכַּת שָׁדַיִם וְרַחֵם:
בְּרִכַּת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל־בְּרִכַּת הַיָּדָיִם עַד־תַּאֲוֹת גְּבַעַת עוֹלָם תִּהְיֶינָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וְלִקְדָּקֹד נֹזֵר אַחִיו:

(2) בראשית ל, יד-יח

(יד) וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קִצְרֵי־חַטָּיִם וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה וַיָּבֵא אֹתָם אֶל־לֵאָה אִמּוֹ וַתֹּאמֶר רַחֵל אֶל־לֵאָה תִּנִּי־נָא לִי מְדוּדָאִי בְנִי: (טו) וַתֹּאמֶר לָהּ הַמֶּעֶט קָחְתְּךָ אֶת־אִשִּׁי וְלָקַחְתְּ גַם אֶת־דוּדָאִי בְנִי וַתֹּאמֶר רַחֵל לִבְנִי יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַּחַת דוּדָאִי בְנִי: (טז) וַיָּבֵא יַעֲקֹב מִן־הַשָּׂדֶה בַּעֲרֹב וַתֵּצֵא לָאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכַר שְׂכָרְתִּיךָ בְּדוּדָאֵי בְנִי וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלַּיְלָה הַזֶּה: (יז) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל־לֵאָה וַתִּהְיֶה וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן חַמִּישִׁי: (יח) וַתֹּאמֶר לָאָה נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי אֲשֶׁר־נָתַתִּי שִׁפְחָתִי לְאִשִּׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשָּׂשכָר:

Once, at the time of the wheat harvest, Reuben came upon some mandrakes in the field and brought them to his mother Leah. Rachel said to Leah, "Please give me some of your son's mandrakes." But she said to her, "Was it not enough for you to take away my husband, that you would also take my son's mandrakes?" Rachel replied, "I promise, he shall lie with you tonight, in return for your son's mandrakes." When Jacob came home from the field in the evening, Leah went out to meet him and said, "You are to sleep with me, for I have hired you with my son's mandrakes." And he lay with her that night. God heeded Leah, and she conceived and bore him a fifth son. And Leah said, "God has given me my reward" for having given my maid to my husband." So she named him Issachar.

(3) בראשית כה, כט-לג

(כט) וַיֹּזֵד יַעֲקֹב נֹזֵד וַיָּבֵא עֵשָׂו מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיִף: (ל) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־יַעֲקֹב הֲלִעִיטָנִי נָא מִן־הָאֲדָם הָאֲדָם הַזֶּה כִּי עָיִף אָנֹכִי עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ אֱדוֹם: (לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מְכַרְהָ כִּי־וּם אֶת־בְּכֹרְתְךָ לִי: (לב) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה־זֶּה לִּי בְּכֹרְהָ: (לג) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה לִּי כִּי־וּם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב:

Once when Jacob was cooking a stew, Esau came in from the open, famished. And Esau said to Jacob, "Give me some of that red stuff to gulp down, for I am famished" — which is why he was named Edom." Jacob said, "First sell me your birthright." And Esau said, "I am at the point of death, so of what use is my birthright to me?" But Jacob said, "Swear to me first." So he swore to him, and sold his birthright to Jacob.

(4) בראשית לא, יז-יט

(יז) וַיִּקַּם יַעֲקֹב וַיִּשָּׂא אֶת-בָּנָיו וְאֶת-נָשָׁיו עַל-הַגְּמָלִים: (יח) וַיְנַהֵג אֶת-כָּל-מִקְנֵהוּ וְאֶת-כָּל-דָּכָשׁוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ מִקְנֵה קְנִיָּוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּפַדְן אָרֶם לְבֹא אֶל-יִצְחָק אָבִיו אֶרְצָה פְּנֵעַן: (יט) וְלִבְנֵי הַלֶּךְ לָגַז אֶת-צִנּוֹתָם וַתִּגְנֹב רָחֵל אֶת-הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאֲבִיהָ:

Thereupon Jacob put his children and wives on camels and he drove off all his livestock and all the wealth that he had amassed, the livestock in his possession that he had acquired in Paddan-aram, to go to his father Isaac in the land of Canaan. Meanwhile Laban had gone to shear his sheep, and Rachel stole her father's household idols.

(5) רש"י בראשית לא, יט

ותגנב רחל את התרפים - להפריש את אביה מעבודה זרה נתכוונה:

(6) רשב"ם בראשית לא, יט

ותגנב רחל את התרפים - שלא יגידו ויודיעו ללבן כי רוצה יעקב לברוח...

(7) אבן עזרא בראשית לא, יט

והקרוב שהיה לבן אביה יודע מזלות, ופחדה שאביה יסתכל במזלות לדעת איזה דרך ברחו...

(8) ר' יוסף בכור שור בראשית ל"א: ט

ואף רחל מצאה לגנוב את התרפים, שהיו מדברים ואומרים על ידי מכשפות, ולכך חמדתן רחל

(9) שכל טוב בראשית ל"ה

הסרו - חסר י' לימד שלא היו שאר נשיו חשודות בכך, זולתי רחל על תרפי לבן...

ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם - של עבדים שהסתירו מבית שכם, וגם התרפים שביד רחל:

(10) שמ"א יט, יא-יג

(יא) וַיִּשְׁלַח שָׂאוּל מַלְאָכִים אֶל-בֵּית דָּוִד לְשִׁמְרוֹ וְלִהְיֵמִיתוּ בַּבֶּקֶר וַתִּגְדַּל דָּוִד מִיכָל אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר אִם-אֵינְךָ מְמַלֵּט אֶת-נַפְשִׁי הַלַּיְלָה מִחַד אֲתָה מוֹמֵת: (יב) וַתִּרְדַּם מִיכָל אֶת-דָּוִד בְּעֵד הַחֲלוּץ וַיֵּלֶךְ וַיִּבְרַח וַיִּמְלֹט: (יג) וַתִּקַּח מִיכָל אֶת-הַתְּרָפִים וַתִּשֶׂם אֶל-הַמִּטָּה וְאֵת כְּבִיר הָעֵזִים שָׂמָה מְרַאשְׁתּוֹ וַתִּכֶּסּ בַּבֶּגֶד:

Saul sent messengers to David's home to keep watch on him and to kill him in the morning. But David's wife Michal told him, "Unless you run for your life tonight, you will be killed tomorrow." Michal let David down from the window and he escaped and fled. Michal then took the household idol, laid it on the bed, and covered it with a cloth; and at its head she put a net of goat's hair.

(11) שמ"ב ו, כג

וְלִמְיֹכָל בֵּית-שָׂאוּל לֹא-הָיָה לָּהּ יֶלֶד עַד יוֹם מוֹתָהּ: